

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiye Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriye Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI.....	44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQISH.....	48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
"INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOIYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	53
Turayeva Gulizahro	
АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли	
KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI.....	62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI.....	67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	73
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI.....	78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI.....	83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda	
SIRKULAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI.....	87
Sodikov Zokir Rustamovich	
YASHIL TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIYAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI.....	92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi	
MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI.....	97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich	
АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ.....	101
Даулетиярова Шахло	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА.....	109
Кадилова Хадича Тураевна	
XORIJ MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR.....	115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li	
HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI.....	133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna	
QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIYAVIY TAHLILI.....	136
Musayeva Shoirazimovna	

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH.....	144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI.....	149
Madraximov Ilxom Kamilovich	
FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI.....	154
Zaripov Xusan Baxodirovich	
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	163
Jalilov Jamshid G'anjionovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	168
Xayitboev Abror Quvondiqovich	
РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН.....	174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV.....	180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI.....	184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI.....	189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich	
TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	194
Alimov Umid O'ktambayevich	
MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI.....	200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI.....	207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ.....	212
Останов Эгамберди	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI.....	218
Xakimova Xulkar Xamidovna	
QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich	
OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI.....	230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI.....	234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI.....	238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna	
BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI.....	242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHİYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI	251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna	
TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSİYALAR SHAKLLANISHI VA ULARNI SAMARALI BOSHQARISH YO'NALISHLARI	259
To'rayev Jasurali To'rayevich	
O'ZBEKISTONDA SAVDO TASHKILOTLARINING FAOLIYATI VA RIVOJLANISH HOLATI	264
B. Sulaymonov	
NAMANGAN VILOYATIDA "YASHIL IQTISODIYOT" MODELIGA O'TISH JARAYONIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY FAOLLIGI	270
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	274
Xoshimov Pazliddin Zuxurovich	
KICHIK BIZNES ORQALI ISH O'RINLARINI YARATISH STRATEGIYALARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	278
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
MAMLAKATIMIZDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	283
Quryozov Sardorbek Sharifboevich	
РАЗРАБОТКА И ПРИОРИТИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАНЕЛИ МОНИТОРИНГА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БОЛЬНИЦ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СО СТОРОНЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ МЕДУЧРЕЖДЕНИЙ	290
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYAT ORGANLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	297
Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li	
BANK TIZIMINING BARQAROR MOLIVAVIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASH VOSITALARI	303
Sadikov Iskandar Gayratovich	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	308
Халиков С. Х.	
HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI	313
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
ИСТОРИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС СТАНОВЛЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	317
Мажидова Фарангиз Фуркатзода	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	321
Isakov Oybek Jamoliddinovich	
NORASMIY KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINING FERMER XO'JALIKLARI YETISHTIRGAN MAHSULOT MIQDORIGA TA'SIRINI BAHOLASH	325
Ismoilov Azamat	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA FOIZ RISKINI BOSHQARISH AMALIYOTI	332
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SUT VA SUT MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLOVCHI KORXONALAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	341
Normuradov Nurbek Sunatilloevich	
"AYOL RAHBARLAR: RAHBARLIK SALOHİYATI VA ISH JOYIDA TENGLIK" FRANSIYA DAVLATI TAJRIBASI ASOSIDA	346
Abduraxmonova Feruzabonu	

QISHLOQ XO'JALIGIDAGI KLASSTERLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH.....	352
Dildora Yuldasheva	
TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT BAZASINING YETARLILIGINI TA'MINLASH YO'LLARI	359
I.J. Isakov	
OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH VA IQTISODIY DIAGNOSTIKA O'TKAZISHNING XORIJ TAJRIBASI.....	363
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich, Axmedov Oybek Turg'unpulatovich	
INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISH YO'LLARI.....	369
Egamberdiyeva Dilorom Botir qizi, Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
"KREATIV IQTISODIYOT" HAMDA "TURIZM" TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	374
Abdurasulov Shovqiddin Erkin o'g'li	
THE STRATEGIC ROLE OF THE INDUSTRIAL SECTOR IN THE NATIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT FACTORS.....	380
Rakhimov Bakhromjon Ibroximovich	
INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	386
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
GLOBAL INCOME INEQUALITY IN 2024: CAUSES, PATTERNS, AND CONSEQUENCES.....	393
Ilhomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В СВОБОДНО ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНАХ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	401
Шарифходжаев Шавкат Окилович, Ачилова Ширин Шавкат кизи	
O'ZBEKISTON KON-METALLURGIYA SANOATI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HOZIRGI HOLATI	407
Ergashov Botirjon Ergashovich	
PENSIYA JAMG'ARMASIDA DAVLAT BUDJETI TRANSFERTLARI ULUSHI HAMDA UNING XORIJ TAJRIBASI	415
Sherjonov Doniyor Saparbayevich	
O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARINI QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAN FOYDALANIB MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	419
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I BO'YICHA FIRIBGARLIKLAR: MEXANIZMLARI, SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI.....	425
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA QISHLOQ XO'JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	431
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
TURIZM SOHASINING IJTIMOIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA).....	435
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
SANOATDA IQTISODIY MOLIYAVIY HISSOBOTLAR XALQARO STANDARTLARINI RAQOBATBARDOSH KORPORATIV STRATEGIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA QO'LLASH.....	442
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
ФОНДИРОВАНИЕ И СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ АПК: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ	447
Дурманов Акмал Шаймарданович	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI RIVOJLANISHINING STATISTIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	456
Atajanova Guli Maxsudbekovna	
JAHON MOLIYAVIY BOZORLARI BARQARORLIGIGA GLOBAL IQTISODIY INQIROZLAR VA GEOSIYOSIY OMILLARNING TA'SIRI HAMDA ULARNI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	462
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	

QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQRISHDA BOSHQARUV QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI.....	467
Mamadiyarov Dilshad Uralovich	
PAXTA TOZALASH KORXONALARINING TARKIBIY BO'LINMALARIDA MOLIVAVIY BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	474
Murodov Orif Jumayevich, G'ulomov Xaydarbek Ilyos o'g'li	
BARQAROR KELAJAK SARI: MAMLAKATDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI MUSTAHKAMLASH	482
Abdullaev Shavkatjon Maxmudillaevich	
ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDI KORXONALARNING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH	487
Abdulakimova Moxina Farxod qizi	
UMUMIY OVQATLANISH SHAHOBCHALARINING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH.....	493
Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA MIJOZLAR EHTIYOJINI O'RGANISH VA XIZMAT SIFATINI OSHIRISHNING INNOVATSION YONDASHUHLARI	498
Babayeva Lola Ibragimovna	
MINTAQADA TARIXIY VA MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHDA DAVLAT HAMDA XUSUSIY SHERIKCHILIK TIZIMIDAN FOYDALANISH	504
Xusanov Chari Kadirovich	
PROSPECTS FOR IMPROVING INFRASTRUCTURE FOR SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	509
Botirova Xulkar Olimjonovna	
THE IMPACT OF AGRICULTURAL CLUSTERS ON FOOD SECURITY AND MACROECONOMIC STABILITY	514
Sherkulov Shohruh Erkin ugli	
OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ISSIQXONA IQTISODIYOTINI O'RNI VA NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR	520
Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li	
IJTIMOII AHAMIYATI YUQORI LOYIHALARNI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	524
Taspanova Ayzada Kenjebayevna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQOBAT STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	529
Sharopova Nafosat Radjabovna, Jamolova Aziza	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA ISTE'MOLCHILARNING XULQ-ATVORINI O'RGANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	537
Sultonova Zulxumor, Bobojonov Baxrombek Ro'zimovich	
INTERNATIONAL TRADE BETWEEN INTEGRATION AND ISOLATION: INNOVATION AND UNCERTAINTY IN A FRAGMENTING GLOBAL ECONOMY.....	542
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA SIGIRLAR BOSH SONINING PROGNOZ KO'RSATKICHLARI	548
Sabit Gabbarov	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI OSHIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	552
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Xo'janova Husnora	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY O'SISH SIFAT OMILLARINING TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	558
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
ОБЩАЯ КОНЦЕПЦИЯ СТАБИЛЬНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ.....	567
Зайналов Джахонгир Расулович	
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКОВ КАПИТАЛОВ	571
Хотамкулова Мадина Санжар кизи, Зайналов Джахонгир Расулович	

IPOTEKA KREDITI MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA AMALIY ISHLAR TAHLILI	576
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
KORXONALARDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	581
Abdurashidova Nigora Alisherovna, Abduqodirova Donoxon	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATINI OSHIRISH OMILLARI VA MEZONLARI	588
Jumanov Ruslanbek Bobojanovich	
O'ZBEKISTONIDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	592
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
STUDY OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF GREEN BONDS, ECOLOGICAL LOANS, AND GREEN INVESTMENT FUNDS, AS WELL AS THEIR IMPORTANCE IN THE FINANCIAL SYSTEM.....	595
Avazov Azizbek Ashurali o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK TERMINOLOGIYASINING ILMIY-TAHLILII TALQINI.....	603
Aripov Oybek Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	608
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
FERMER XO'JALIKLARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI TASHKIL ETISH VA OPTIMALLASHTIRISH.....	611
Kdirbaev Amir Marat uli	
ITALIYA VA YAPONIYADA DAVLAT QARZINING UZOQ MUDDATLI BARQARORLIGI: FISKAL QOIDALAR VA QARZ BOSHQARUVI STRATEGIYALARINING QIYOSIY TAHLILI.....	614
Abdurahimov Abror Zafarovich, L.M. Tashpulatova	
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: ВОЗМОЖНОСТИ ПЕРСОНАЛИЗАЦИИ, ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	621
Камалова Малика Низамовна, Очилов Акрам Одилович	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRINI IFODALOVCHI ASOSIY OMILLAR	626
Raxmonov Bekzod Sharibjon o'g'li	
GLOBAL XAVFLARNING KESKINLASHUVI SHAROITIDA QAYTA SUG'URTANI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	631
Norov Zarif Shamsiddinovich	
INNOVATSION SUG'URTA XIZMATLARINI JORIY ETISH ORQALI IXTIYORIY SUG'URTA XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	638
Xayitov Nodirjon Uzokovich	
VOSITACHILIK XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLAR AUDITI SIFAT NAZORATI.....	652
O.Q. Qo'shmatov	
AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISHDA MATEMATIK MODELLARDAN FOYDALANISH MASALALARI	657
I.Qo'ziyev, F.Ochilov	
MAJBURIYATLAR HISOBINING NAZARIY ASOSLARI.....	664
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
ВОПРОСЫ РЕОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В СЕЛЬКОМ ХОЗЯЙСТВЕ	669
Розиков Жалил Жалолович	
TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI O'TKAZISH TARTIBI.....	678
M.Xayitboyev	
USTAV KAPITAL HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	683
Inomjon Sherimbetov	
QISHLOQ XO'JALIGIDA KOOPERATIVLARNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI	688
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	

EKSPORT BOZORLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHDA MOLIVAVIY RAG'BATLARNING ROLI	694
Galiyev Tohir Fazliddinovich	
ZAMONAVIY LOGISTIKA TIZIMIDA MARKETING STARTEGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH	700
Abduqodirova Umida G'ayrat qizi	
QASHQADARYO URBANIZATSIYALASHGAN HUDUDLARIDA AGLOMERATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI OMILLAR	706
Nazarova Feruza Usmonovna	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN ALOQA KORXONALARINI KREDITLASHNING ZARURLIGI HAMDA IQTISODIY AHAMIYATI	713
Shaymatov Mansur Jo'rabaevich	
MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIVAVIY AKTIVLARNI TAN OLISH	720
Odiljonova Oybachin Fayzullo qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION TRANSFORMATSIYA BARQARORLIGINI BAHOLASH	724
Sanetullaev Aybek Esbosinovich	
XALQARO AVTOMOBIL ISHLAB CHIQUVCHI KOMPANIYALARNING RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI	728
Xidoyatov Mirsaid Mirmuhsunovich	
ENSURING THE FINANCIAL SUSTAINABILITY OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: STRATEGIES FOR RESILIENCE IN AN ERA OF DECLINING RESOURCES AND RISING EXPECTATIONS	734
Inomiddin Imomov	
"YASHIL" TEXNOLOGIYALARNI IQTISODIY RIVOJLANISHGA INTEGRATSIYA QILISHNING NAZARIY ASOSLARI	744
Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
ИНТЕГРАЛЬНЫЙ ПОДХОД К ОЦЕНКЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	751
Алиева Эльнара Аметовна	
AHOLI DAROMADLARI VA ULARNING SHAKLLANISH MANBALARI	756
So'fiyeva Xusniya Soxibjonovna	
НАУЧНО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПРОЕКТИРОВАНИЮ И РАЗВИТИЮ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	760
Назарова Гулчебра Нурмуханбетовна	
СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДОВ ПО ОЦЕНКЕ ЭКСПЛУАТАЦИОННОЙ УСТОЙЧИВОСТИ МАЛОМОЩНЫХ СЕТЕВЫХ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ СТАНЦИЙ	766
А.Р. Кудратов	
IJTIMOIIY XIZMATLAR KO'RSATISH JARAYONIDA TASHKILIIY VA IQTISODIY MUNOSABATLAR	775
Berdiyeva Nafisa Qahramonovna	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION BIZNESNI BOSHQARISH VA YANGI TEXNOLOGIYALAR ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH	780
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
GRUZIYA TAJRIBASIDA BARQAROR TURIZMNI TA'MINLASHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI VA ULARNING O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLANILISHI	786
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
INNOVATSION FAOLIYATNING MINTAQADA XIZMAT KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISHDAGI XUSUSIYATLARI	790
Fayziyeva Shirin Shodmonovna	
QORAQALPOG'ISTON HUDUDIDA ETNOGRAFIK TURIZM KLASSTERINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY OMILLARI	795
Kunnazarova Orazxan	
MAMALAKATIMIZ IMPORTI VA EKSPORTIDA KICHIK BIZNESNING ULUSHI	798
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
YEVROOBLIGATSIYA VA UNING AKSIYADORLIK JAMIYATLARI TOMONIDAN EMISSIYASI	807
Avezov Ibrohim Ilxomovich	

IQTISODIYOTDAGI INNOVATSION O'ZGARISHLAR SHAROITIDA TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	808
Xonkeldiyeva Komilaxon Ravshanjon qizi	
SPORT ANJOMLARI SANOATIDA INNOVATSION JARAYONLARNI TIZIMLASHTIRISH MODELINING ZARURATI.....	813
Xamraqulov Ixtiyor Baxtiyorovich	
GREEN MARKETING STRATEGIES AND THE APPLICATION OF NEUROMARKETING METHODS IN THEIR DEVELOPMENT.....	819
Samadov Asqar Nishonovich, Latipova Go'zal	
OZIQ-OVQAT SANOATIDA KICHIK KORXONALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	825
Mavlanova Barchinoy Shonazar qizi	
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA INVESTITSİYALAR AHAMIYATINING EMPIRIK TAHLILI	831
Nazarova Ra'no Rustamovna, Najmiddinov Yahyo Fazliddin o'g'li	
YASHIL TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MEHMONXONALAR ROLI: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR.....	840
Raxmonova Nigina Anvarovna	
IJTIMOIIY SIYOSAT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI: O'ZBEKISTONNING AMALIY YONDASHUVI VA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	844
Bafojev Farrux Jo'raqulovich	
AHOLI IJTIMOIIY HIMOYASINI KUCHAYTIRISH MUAMMOLARI	852
Ulashev Xubbim Askarovich	
YASHIL TA'LIM RIVOJLANISH BOSQICHLARI: YAPONIYA MISOLIDA	856
Raxshona Nabibullayeva	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON SAVDONING MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIRI.....	861
Mo'minov Yahyobek Shokirjon o'g'li	
TUROPATORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	865
Toshev Akmal Salimovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ORQALI MINTAQADA AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	874
Quldasheva Maftuna Musurmon qizi	
ФАКТОРЫ И МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	878
Алиева Эльнара Аметовна, Рахматхонов Саидодилхон Расулхон угли	
МЕХАНИЗМЫ УСТОЙЧИВОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ В СТРАНАХ С РАЗВИВАЮЩЕЙСЯ ЭКОНОМИКОЙ: РОЛЬ ESG-ИНСТРУМЕНТОВ, ДИНАМИКА РАЗВИТИЯ РЫНКА ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ НА ПРИМЕРЕ УЗБЕКИСТАНА И МАЛАЙЗИИ.....	884
Нарзуллаева Мехрангиз Ақобировна	
DORIVOR O'SIMLIKLAR SAVDOSIDA QIYMAT ZANJIRI TAHLILI: IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH OMILLARI.....	893
Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'ZBEKISTON VA TURKMANISTON O'RTASIDAGI SAVDO AYLANMASI TAHLILI	899
Voxidova Mehri Xasanovna	
GLOBAL KOMPANIYALARDA RAQAMLI MENEJMENTNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	905
Axmedov Sardor Shuxrat o'g'li	
IQLIM O'ZGARISHLARI VA GLOBALLASHUV SHAROITIDA EKOLOGIK-HUQUQIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH.....	912
Jumanazar Xolmuminov	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING JAHON TAJRIBASI	916
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA HUDUDLARNING INVESTITSIYAVIY JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	921
Rahmatullayev Bobir Chorshamiyevich	

FINANCING WATER RESILIENCE: A FEASIBILITY ANALYSIS OF SOVEREIGN BLUE BOND ISSUANCE IN UZBEKISTAN.....	926
Yakubov Jakhongir	
УКРЕПЛЕНИЕ ПАРТНЁРСТВО И СОЗДАНИЕ ЕДИНСТВЕННОГО ЭНЕРГОРЫНКА В УЗБЕКИСТАНЕ	929
Каримова Нуржахон Олим кизи	
ИННОВАЦИОННАЯ ЗРЕЛОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ФАКТОР РОСТА ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ КОМПЛЕКСНОЙ МОДЕЛИ	935
Алиева Эльнара Аметовна, Табаков Евгений Сергеевич	
"BUDJET JARAYONLARIDA XAVFLARNI ANIQLASH VA BAHOLASH: ICHKI AUDIT YONDASHUVLARI"	941
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna, Nishonxo'djaev Bekzod Baxodir o'g'li	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA DAVLATNING ROLI	947
Raximov Baxromjon Ibroximovich	
O'ZBEKISTONDA SUT SEKTORINING QIYMAT ZANJIRINI SANOATLASHTIRISH MUAMMOLARI.....	951
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
STRATEGIK BOSHQARUV HISOBIDA XARAJATLAR HISOBİ VA KALKULYATSIYA TIZIMLARINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	955
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi	
АНАЛИЗ И ОЦЕНКА ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ	961
Ариф Мустафаев	
ФАКТОРЫ ВЛИЯЮЩИЕ НА ИЗМЕНЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	968
Ишонкулова Феруза Асатовна	
O'ZBEKISTONNING INVESTITSION HUQUQIY SIYOSATIDA GLOBAL REYTINGLARNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	974
Gavhar Bekturodova Adham qizi	

O'ZBEKISTONNING INVESTITSION HUQUQIY SIYOSATIDA GLOBAL REYTINGLARNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Gavhar Bekturodova Adham qizi

TDIU doktranti (DSc)

TDIU "Bank ishi" kafedrası v.b dotsenti

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasining investitsion muhitini yaxshilash bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar va xalqaro reytinglar (Doing Business, Global Competitiveness Index, Economic Freedom Index) kontekstida normativ-huquqiy bazaning takomillashtirilishi masalalari tadqiq etilgan. Tadqiqot davomida mamlakatning 2016–2024-yillar davomida xalqaro reyting ko'rsatkichlaridagi o'zgarishlar tahlil qilingan va investitsion huquqiy siyosatni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari aniqlangan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston Doing Business reytingida 2020-yilga kelib 69-o'ringa chiqish bilan sezilarli yutuqlarga erishgan, ammo global raqobatbardoshlik indeksida hali ham katta ehtiyojlar mavjud. Mamlakatning investitsion muhitini yanada yaxshilash uchun sud tizimini isloh qilish, kadrlar tayyorlash tizimini zamonaviylashtirish va innovatsion klasterlarni rivojlantirish zaruriyati asoslantirilgan.

Kalit so'zlar: investitsion muhit, Doing Business, Global Competitiveness Index, Economic Freedom Index, normativ-huquqiy baza, iqtisodiy islohotlar, raqamlashtirish, xususiy mulk himoyasi.

Abstract. This article examines reforms being implemented to improve the investment environment of the Republic of Uzbekistan and issues of improving the legal and regulatory framework in the context of international ratings (Doing Business, Global Competitiveness Index, Economic Freedom Index). During the research, changes in the country's international rating indicators during 2016–2024 were analyzed and priority directions for developing investment legal policy were identified. Research results show that Uzbekistan achieved significant progress by reaching the 69th position in the Doing Business rating by 2020, but there are still major needs in the global competitiveness index. The necessity of reforming the judicial system, modernizing the personnel training system and developing innovation clusters to further improve the country's investment environment was substantiated.

Key words: investment environment, Doing Business, Global Competitiveness Index, Economic Freedom Index, legal framework, economic reforms, digitalization, private property protection.

Аннотация. В данной статье рассматриваются проводимые в Республике Узбекистан реформы, направленные на улучшение инвестиционного климата, а также вопросы совершенствования нормативно-правовой базы в контексте международных рейтингов (Doing Business, Global Competitiveness Index, Economic Freedom Index). В ходе исследования были проанализированы изменения международных рейтинговых показателей страны в 2016–2024 годах и определены приоритетные направления развития инвестиционной правовой политики. Результаты исследования показали, что Узбекистан добился значительного прогресса, заняв 69-е место в рейтинге Doing Business к 2020 году, однако в индексе глобальной конкурентоспособности сохраняется необходимость дальнейших улучшений. Обоснована важность реформирования судебной системы, модернизации системы подготовки кадров и развития инновационных кластеров для дальнейшего улучшения инвестиционного климата страны.

Ключевые слова: инвестиционный климат, Doing Business, Global Competitiveness Index, Economic Freedom Index, нормативно-правовая база, экономические реформы, цифровизация, защита частной собственности.

KIRISH

Zamonaviy global iqtisodiyot sharoitida xalqaro reytinglar endilikda faqat investitsion jozibadorlikni baholash vositasi emas, balki davlatlarning institutsional sifati, huquqiy barqarorligi va boshqaruv samaradorligini kompleks aks ettiruvchi strategik indikator sifatida namoyon bo'lmoqda. Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi, kapital harakatining tezlashuvi, ESG (Environmental, Social, Governance) tamoyillarining keng joriy etilishi hamda investorlar uchun huquqiy kafolatlar ahamiyatining ortishi global reytinglarning mazmuni va metodologiyasini tubdan yangilamoqda. Shu sharoitda mamlakatlarning investitsion huquqiy siyosati xalqaro reytinglar talablari bilan uzviy uyg'unlikda shakllanishi zarur bo'lgan muhim yo'nalishga aylandi.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng investitsion muhitni yaxshilash borasida izchil siyosat yuritib kelgan bo'lsa-da, aynan 2016-yildan boshlab iqtisodiy liberallashtirish, davlat boshqaruvini modernizatsiya qilish va tadbirkorlik faoliyatini huquqiy jihatdan qo'llab-quvvatlashga qaratilgan chuqur tizimli islohotlar bosqichi boshlandi. Dastlabki yillarda qabul qilingan Harakat strategiyalari normativ-huquqiy bazani yangilash va biznes muhitini soddalashtirishga xizmat qilgan bo'lsa, hozirgi bosqichda ushbu siyosatning asosiy urg'usi investorlarga uzoq muddatli huquqiy ishonchni ta'minlash, raqamli tartibga solish mexanizmlarini joriy etish hamda xalqaro reytinglar metodologiyasiga mos institutsional muhitni shakllantirishga qaratilmoqda.

Bugungi kunda Doing Business reytingining transformatsiyasi, Global Competitiveness Index'da institutsional sifat va innovatsion salohiyatning ustuvor yo'nalishga aylanishi, shuningdek, Economic Freedom Index'da mulk huquqi, sud mustaqilligi va davlat aralashuvi darajasining chuqur tahlil qilinishi O'zbekiston investitsion huquqiy siyosati oldiga yangi talablarni qo'yimoqda. Endilikda normativ-huquqiy bazaning mavjudligi emas, balki uning amalda ishlashi, huquqni qo'llash barqarorligi va investorlar uchun prognoz qilinuvchan muhit yaratish darajasi hal qiluvchi ahamiyat kasb etmoqda.

Shu nuqtayi nazardan, O'zbekistonning investitsion huquqiy siyosatini global reytinglarning zamonaviy talablari asosida takomillashtirish masalasi alohida ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Mavjud tadqiqotlarda ko'proq islohotlarning umumiy natijalari yoritilgan bo'lib, aynan xalqaro reytinglar mezonlari bilan normativ-huquqiy mexanizmlar o'rtasidagi tizimli bog'liqlik yetarli darajada chuqur tahlil qilinmagan. Ushbu maqola aynan shu bo'shliqni to'ldirish, global reytinglar nuqtayi nazaridan O'zbekiston investitsion huquqiy siyosatining hozirgi holatini baholash va uni takomillashtirish yo'nalishlarini ilmiy asoslashga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Global iqtisodiy reytinglar – Doing Business, Global Competitiveness Index (GCI) va Economic Freedom Index (EFI) – davlatlarning investitsion muhitini baholashda eng nufuzli mezonlar sifatida e'tirof etiladi. Ilmiy adabiyotlarda ushbu reytinglar davlat siyosati uchun nafaqat tashqi baholash vositasi, balki normativ-huquqiy islohotlarni chuqurlashtirishga xizmat qiluvchi strategik indikator sifatida talqin qilinadi. Xalqaro moliya institutlari, iqtisodiy tadqiqotlar markazlari hamda akademik mualliflar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar reytinglar metodologiyasi huquqiy tartibga solish sifatini, mulkiy huquqlar kafolatini, shartnomalarning bajarilishi mexanizmlarini, davlat boshqaruvining samaradorligini chuqur o'rganishga asoslanishini ko'rsatadi. Shu sababli, reytinglarning davlatning investitsion siyosatiga ta'siri, avvalo, normativ-huquqiy bazani takomillashtirish bilan bevosita bog'liqdir.

O'zbekiston bo'yicha adabiyotlarda so'nggi yillarda qabul qilingan investitsion-huquqiy hujjatlar aynan xalqaro reytinglar mezonlari bilan uyg'unlashgan holda ishlab chiqilgani qayd etiladi. O'zbekiston Respublikasining 25.12.2019 yildagi "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi O'RQ-598-son¹ Qonun mamlakatda investitsiyalarni tartibga soluvchi eng asosiy huquqiy manbalardan biri sifatida ko'riladi. Jahon tajribasi asosida ishlab chiqilgan mazkur qonun investorlarning huquqiy maqomini aniqlashtiradi, investitsiya shartnomalarini bajarish kafolatlarini mustahkamlaydi, ekspropriatsiya va noqonuniy aralashuvga qarshi himoya mexanizmlarini joriy etadi. Akademik manbalarda ta'kidlanishicha, ushbu qonun reytinglarda baholanadigan "huquqiy barqarorlik", "investorlarni himoya qilish", "regulyativ shaffoflik" kabi ko'rsatkichlarni yaxshilashga qaratilgan muhim qadam bo'ldi.

Heritage Foundation tomonidan tuziladigan Economic Freedom Index (EFI) bo'yicha ilmiy tadqiqotlar O'zbekistonda iqtisodiy erkinlikka oid normativ-huquqiy islohotlarning izchilligi va samaradorligini tahlil qiladi. Indeks tarkibidagi mulk huquqi, sud mustaqilligi, davlat halolligi, fiskal erkinlik, savdo erkinligi kabi komponentlar O'zbekistonda huquqiy tartibga solishning kuchli va zaif jihatlarini aniqlash imkonini beradi. So'nggi yillarda ushbu indeksda O'zbekistonning ayrim ko'rsatkichlari yaxshilangani ilmiy adabiyotlarda investitsion islohotlar, sud-huquq tizimining modernizatsiyasi va tartibga solish yukini kamaytirish bilan bog'lanadi. Shu bilan birga, fiskal siyosatning barqarorligi, bojxona tartibotining soddalashtirilishi va davlat xarajatlarning shaffofligi bo'yicha hali ham takomillashtirish zarur bo'lgan yo'nalishlar sifatida qayd etiladi.

1 <https://lex.uz/uz/docs/-4664142>

Doing Business reytingiga bag'ishlangan mahalliy va xorijiy tadqiqotlarda esa O'zbekistonda biznes yuritish uchun normativ tartiblarning soddalashtirilishi, davlat organlari faoliyatida raqamli texnologiyalarning keng qo'llanilishi, ro'yxatdan o'tkazish jarayonlarining tezlashuvi hamda kredit axborotlari bozorining rivoji alohida qayd etiladi. 2010–2020-yillarda O'zbekistonning Doing Business reytingidagi o'rni sezilarli yaxshilangani ilmiy manbalarda “regulyativ yukning kamayishi”, “institutsonal o'zgarishlar tezligi” hamda “tadbirkorlik uchun qulay huquqiy sharoit yaratilishi” bilan izohlanadi. Mazkur reyting to'xtatilgan bo'lsa-da, uning metodologiyasi O'zbekistonda investitsion-huquqiy islohotlarning asosiy manbalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Global Competitiveness Index (GCI) bo'yicha adabiyotlarda O'zbekistonning institutsional rivojlanish darajasi, makroiqtisodiy barqarorligi, infratuzilmasi, moliya bozorlari samaradorligi va innovatsion muhitga oid ko'rsatkichlari keng yoritiladi. Tadqiqotchilar GCI indeksining asosiy ustunlari O'zbekistonda biznes muhiti va investitsion muhitni baholashda kompleks yondashuvni shakllantirishini ta'kidlaydilar. Ayniqsa, sud tizimi mustaqilligi, raqobat siyosati, intellektual mulk huquqlarini himoya qilish, bozor institutlarini kuchaytirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar reytingning asosiy talablariga mos keladi.

Xalqaro tashkilotlar – OECD, Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi va Yevroittifoq – tomonidan tayyorlangan tahliliy hisobotlarda esa O'zbekistonning investitsion-huquqiy siyosatini yanada takomillashtirish uchun bir qator tavsiyalar beriladi. Ular orasida qonunchilikni barqaror va oldindan bashorat qilinadigan qilish, huquqiy normalarning amaliy qo'llanish mexanizmlarini kuchaytirish, investitsiya nizolarini hal qilish jarayonini takomillashtirish, raqobat muhitini mustahkamlash va davlat organlari faoliyatida oshkoralikni kengaytirish kabi masalalar bor. Ilmiy adabiyotlar ushbu tavsiyalarni bajarish O'zbekistonning global reytinglardagi o'rnini yaxshilashga xizmat qilishini qayd etadi.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, global iqtisodiy reytinglar O'zbekiston investitsion-huquqiy siyosatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ular normativ-huquqiy islohotlarga yo'naltirilgan tahliliy mezonlar vazifasini bajarib, davlat siyosatini xalqaro standartlarga moslashtirishda metodologik asos bo'lib xizmat qilmoqda. Eng muhimi, reytinglarni yaxshilashga qaratilgan islohotlar investorlarga yanada ishonchli himoya, shaffof huquqiy muhit va barqaror investitsiya sharoitlarini yaratishga xizmat qilmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot O'zbekistonning investitsion-huquqiy siyosatini global iqtisodiy reytinglar — Doing Business, Global Competitiveness Index (GCI) va Economic Freedom Index (EFI) talablariga moslashtirish jarayonini baholashga qaratilgan bo'lib, bir nechta ilmiy yondashuvlar majmuasi asosida olib borildi. Avvalo, normativ-huquqiy tahlil orqali investitsiyalarni tartibga soluvchi asosiy qonunlar, Prezident farmonlari, sud-huquq islohotlari va xalqaro shartnomalar mazmuni reytinglar mezonlari bilan solishtirildi. Qiyosiy tahlil usuli orqali O'zbekiston tajribasi Sharqiy Yevropa, Markaziy Osiyo va rivojlanayotgan davlatlar modeli bilan taqqoslanib, muvaffaqiyatli islohotlar va samarali huquqiy mexanizmlar aniqlab olindi. Tadqiqotda, shuningdek, reyting metodologiyalarining kontent-tahlili o'tkazilib, indekslarda baholanadigan huquqiy ko'rsatkichlar (mulk huquqi, shartnomalarni ijro etish, fiskal erkinlik, davlat boshqaruvi sifati) bilan milliy qonunchilik uyg'unligi baholandi.

OECD, Jahon banki va Heritage Foundation kabi tashkilotlar hisobotlaridan foydalanilgan ekspert tahlili O'zbekistonda islohotlarning real natijalari va mavjud muammolarni aniqlash imkonini berdi. Bundan tashqari, mamlakatning so'nggi yillardagi reytinglardagi o'zgarishlari bo'yicha statistik tahlil amalga oshirilib, investitsion siyosatdagi o'zgarishlar bilan o'zaro bog'liqlik o'rganildi. Yakuniy natijada tizimli yondashuv orqali O'zbekistonning investitsion-huquqiy muhitidagi kuchli va zaif tomonlar, shuningdek, global reytinglar orqali yuzaga kelayotgan imkoniyat va cheklovlar aniqlanib, ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonning iqtisodiy islohotlar sur'ati va investitsion muhitning shakllanishi so'nggi yillarda global reytinglardagi dinamik ko'rsatkichlar orqali yaqqol namoyon bo'lmoqda. Xalqaro reytinglar — Doing Business, Global Competitiveness Index (GCI), Economic Freedom Index (EFI), shuningdek, Global Innovation Index, Human Capital Index, Logistics Performance Index kabi ko'rsatkichlar mamlakatning iqtisodiy rivojlanish darajasini baholashda muhim metodologik asos sifatida xizmat qiladi. Ushbu reytinglarning har biri O'zbekistonda olib borilayotgan institutsional islohotlarning samaradorligini, iqtisodiy boshqaruvning sifati va investitsion muhitning barqarorligini ko'rsatib beradi.

Doing Business reytingi faol bo'lgan yillarda O'zbekiston eng tez islohot qiluvchi davlatlar qatoriga kirib, 2012–2020-yillar oralig'ida 70 dan ortiq pog'onaga ko'tarildi. Bu natijalar biznesni boshlash, kredit olish tizimini takomillashtirish, soliq ma'murchiligini optimallashtirish va davlat xizmatlarini elektronlashtirish bilan bog'liq islohotlar natijasidir. Ilmiy manbalarda Doing Business indikatorlarining o'sishi mamlakatda regulyativ yukning kamaygani, tadbirkorlik muhitining liberallashtirish va huquqiy tartibga solish barqarorligining kuchayganidan dalolat berishi ta'kidlanadi.

Economic Freedom Index (EFI) O'zbekistonning iqtisodiy erkinlik darajasini baholar ekan, so'nggi yillarda muayyan ijobiy trend qayd etilmoqda. Indeks metodologiyasi bo'yicha mulk huquqi himoyasi, sud tizimi samaradorligi, davlat halolligi, biznes va savdo erkinligi kabi sohalar tahlil qilinadi. O'zbekiston 2024-yilda 55,9 ball ko'rsatkich bilan 103-o'rinni egallagan bo'lsa-da, iqtisodiy erkinlik bo'yicha islohotlarning izchil davom etayotgani qayd etiladi. Ilmiy adabiyotlar mazkur reytingdagi o'sishni iqtisodiy boshqaruvning shaffoflashuvi, fiskal intizomni mustahkamlash, raqamli xizmatlar joriy etilishi va tadbirkorlik faoliyatiga to'sqinlik qiluvchi me'yorlarning qisqartirilishi bilan izohlaydi.

Global Competitiveness Index (GCI) bo'yicha O'zbekiston 2019-yilda 141 davlat orasida 94-o'rinni egallagan. Mazkur indeksning institutsional muhit, infratuzilma, makroiqtisodiy barqarorlik, bozor samaradorligi, texnologik tayyorgarlik va innovatsion imkoniyatlar kabi ustunlari bo'yicha mamlakat rivojlanishining muhim yo'nalishlari yoritilgan. O'zbekistonda makrobarqarorlik, bozor hajmi va transport infratuzilmasining rivojlanishi ko'rsatkichlari o'sish qayd etgan bo'lsa-da, sud mustaqilligi, raqobat muhitini kuchaytirish, innovatsion iqtisodiyotni rivojlantirish hali ham dolzarb vazifalar bo'lib qolmoqda.

Shuningdek, Global Innovation Index (GII) va Human Capital Index (HCI) mamlakatning innovatsion salohiyati va inson kapitali sifati bo'yicha hali katta salohiyat mavjudligini ko'rsatadi. O'zbekistonning innovatsion infratuzilma, ilmiy-tadqiqot faoliyati, raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasini oshirish bo'yicha ijobiy tendensiyalari kuzatilayotgan bo'lsa-da, bu sohalarida rivojlangan davlatlar bilan farq sezilarli bo'lib qolmoqda. Logistics Performance Index (LPI) tahlillari esa eksport-import operatsiyalari samaradorligi, bojxona jarayonlarining tezkorligi va logistika tizimining raqobatbardoshligi bo'yicha izchil islohotlar talab qilinishini ko'rsatadi.

Umuman olganda, global reytinglar O'zbekistonning iqtisodiy siyosati va institutlar samaradorligini baholashda muhim ko'rsatkichlar majmuasi hisoblanadi. Ular mamlakatda amalga oshirilayotgan islohotlarning natijadorligini xalqaro mezonlar bilan solishtirishga, investitsion muhit barqarorligini mustahkamlashga va iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Reytinglar dinamikasi O'zbekistonda huquqiy, institutsional va iqtisodiy islohotlar to'g'ri yo'nalishda olib borilayotganidan dalolat bersa-da, raqobat muhitini chuqurlashtirish, innovatsion iqtisodiyotni rivojlantirish va sud-huquq tizimini mustahkamlash kabi ustuvor yo'nalishlar ustida izchil ishlash zarurligini ilmiy asosda ko'rsatib bermoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston 2016–2024-yillarda xalqaro reyting ko'rsatkichlarini sezilarli darajada yaxshilagan. Quyidagi jadvalda mamlakatning asosiy reytinglardagi o'zni dinamikasi keltirilgan (1-jadval).

1-jadval. O'zbekistonning xalqaro reyting ko'rsatkichlari (2016–2024)²

Reyting	2016	2018	2020	2024
Doing Business	87	74	69	Tugatilgan
GCI	95	84	108	90
EFI	150	140	114	108

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, O'zbekiston Doing Business reytingida 2016–2020-yillarda 87-o'rindan 69-o'ringa ko'tarilib, 18 pog'onaga yaxshilangan. Economic Freedom Index bo'yicha ham ijobiy dinamika kuzatilmoqda — 150-o'rindan 108-o'ringa ko'tarilish. Ammo Global Competitiveness Index bo'yicha ayrim yillarda pasayish kuzatilgan bo'lib, bu mamlakatning raqobatbardoshligini oshirish bo'yicha qo'shimcha choralar zarurligini ko'rsatadi.

Soliq tizimi islohotlari. 2019-yilning yanvar oyidan yangi Soliq kodeksi kuchga kirdi. Kodeksda soliq stavkalari pasaytirildi (foyda solig'i 14 % dan 12 % gacha, QQS 20 % dan 15 % gacha), soliq imtiyozlari kengaytirildi va raqamli soliq boshqaruvi tizimlari joriy etildi. 2020-yildan boshlab soliq organlarining biznesga o'tkazadigan tekshiruvlari 50 % ga qisqartirildi.

Raqamlashtirish choralari. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktyabrdagi ““Raqamli O'zbekiston — 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-6079-son³ Farmoni bilan “Raqamli O'zbekiston - 2030” strategiyasi qabul qilindi. Strategiya asosida elektron hukumat tizimlari takomillashtirildi, davlat xizmatlarining 90 % dan ortig'i onlayn formatga o'tkazildi. ASAN xizmat markazlari tizimi yaratildi, bu esa investorlarga davlat xizmatlaridan foydalanishni sezilarli darajada osonlashtirdi (2-jadval).

² Manba: Jahon Banki, JIE, Heritage Foundation ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

³ <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>

2-jadval. O'zbekiston va mintaqaviy davlatlarning reytinglar bo'yicha taqqoslash tahlili (2024)⁴

Davlat	GCI o'rne	GCI bali	EFI o'rne	EFI bali	To'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar (mlrd \$)
O'zbekiston	90	52.8	108	55.3	6.4
Qozog'iston	42	62.5	35	70.1	24.1
Gruziya	59	60.3	16	76.2	1.8
Armaniston	61	59.8	32	71.3	0.7
Tojikiston	105	48.2	127	52.7	0.4

Taqqoslash tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston mintaqaviy mamlakatlar orasida o'rtacha ko'rsatkichlarga ega. Qozog'iston va Gruziya ham GCI, ham EFI bo'yicha ustunlik qiladi, bu esa mazkur davlatlarga investitsiyalar oqimining katta hajmda yo'naltirilishiga sabab bo'lmoqda. O'zbekistonning ustun tomonlari bozor sig'iminining kattaligi, aholi sonining ko'pligi va qulay geografik joylashuvi bilan izohlanadi. Shu bilan birga, sud tizimi mustaqilligi, korrupsiya darajasi hamda kadrlar malakasi bo'yicha hali ham sezilarli rezervlar mavjud.

Tadqiqot natijalari tahlili shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston so'nggi 8 yil davomida investitsion muhitni yaxshilash borasida muhim yutuqlarga erishdi. Ushbu davr mamlakat iqtisodiyoti uchun tub burilish bosqichi bo'lib, investitsiya siyosatining liberallashtirilishi, normativ-huquqiy bazaning modernizatsiya qilinishi hamda davlat boshqaruvi tizimida shaffoflik darajasining oshirilishi bilan tavsiflanadi. Avvalo, investitsiyalarni tartibga solishga doir qonunchilik tubdan qayta ko'rib chiqildi. 2019-yilda qabul qilingan "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonun investorlarning huquqiy maqomini, ularning mol-mulkini himoya qilish kafolatlarini, investitsiya shartnomalarining bajarilishini ta'minlash mexanizmlarini hamda nizolarni xalqaro arbitrajda hal etish imkoniyatlarini aniq belgilab berdi. Mazkur qonunning xalqaro standartlarga moslashtirilgani investorlarning mamlakat iqtisodiy tizimiga bo'lgan ishonchini sezilarli darajada oshirdi.

Davlat tomonidan tartibga solish yukining kamaytirilishi ham investitsion muhitning yaxshilanishida muhim omil bo'ldi. Elektron hukumat tizimining joriy etilishi, ruxsatnoma va litsenziya tartibotlarining qisqartirilishi, tadbirkorlik subyektlarini ro'yxatdan o'tkazish jarayonining soddalashtirilishi biznes uchun qulay sharoit yaratdi. Doing Business reytingida O'zbekistonning o'rinlari 2015–2020-yillar davomida sezilarli darajada yaxshilangani aynan ushbu islohotlarning amaliy natijasi hisoblanadi. Xususan, "Biznesni boshlash", "Soliqlarni to'lash", "Elektr ta'minotiga ulanish" kabi yo'nalishlarda tartibotlarning keskin qisqarishi tadbirkorlar faoliyatini ancha yengillashtirdi.

So'nggi yillarda investitsiya hajmlarining barqaror o'sishi kuzatildi. Xorijiy to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar oqimi kengayib, ularning iqtisodiyotdagi ulushi oshdi. Energetika, kimyo sanoati, to'qimachilik, qishloq xo'jaligi, transport va logistika kabi strategik tarmoqlarda yirik xorijiy investorlar bilan hamkorlikda muhim loyihalar amalga oshirildi. Ushbu o'zgarishlar, bir tomondan, liberal iqtisodiy siyosatning mantiqiy natijasi bo'lsa, ikkinchi tomondan, xalqaro tashkilotlar, moliya institutlari va reyting agentliklari tomonidan mamlakatga berilgan ijobiy baholarning amaliy samarasidir.

Sud-huquq tizimini isloh qilish investitsion muhitni mustahkamlashning asosiy shartlaridan biri sifatida namoyon bo'ldi. Sud mustaqilligini ta'minlash, shartnomalarning ijrosini kafolatlash hamda investorlar huquqlarini himoya qilishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlarning qabul qilinishi mamlakatning iqtisodiy erkinlik darajasiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Economic Freedom Index ko'rsatkichlariga ko'ra, O'zbekiston so'nggi yillarda mulk huquqi, davlat halolligi va biznes erkinligi yo'nalishlarida muayyan o'sishga erishdi. Bu holat investorlar uchun nisbatan ishonchli huquqiy infratuzilma shakllanayotganidan dalolat beradi.

Shuningdek, iqtisodiyotning ochiqligi va xalqaro integratsiya siyosati ham investitsion muhitning yaxshilanishiga xizmat qildi. Bojxona tizimida soddalashtirilgan tartiblar joriy etildi, soliq siyosati barqarorlashtirildi hamda valyuta bozoridagi cheklovlar bekor qilindi. Ushbu islohotlar O'zbekistonning Global Competitiveness Index va boshqa xalqaro indikatorlardagi o'rnini mustahkamlashga yordam berdi.

Umuman olganda, so'nggi 8 yil davomida O'zbekistonning investitsion siyosati sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarildi. Huquqiy islohotlar, davlat boshqaruvi samaradorligi, iqtisodiy erkinlik va biznes muhiti yo'nalishlarida amalga oshirilgan tizimli o'zgarishlar mamlakatni Markaziy Osiyodagi eng jadal rivojlanayotgan investitsion markazlardan biriga aylantirmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, investitsion muhitni yaxshilash borasida amalga oshirilayotgan har bir bosqich O'zbekistonning global iqtisodiy jarayonlardagi raqobatbardoshligini kuchaytirishga sezilarli hissa qo'shmoqda.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, investitsion muhitni shakllantirishda huquqiy barqarorlik, shaffof boshqaruv, tartibga solish yukining minimallashtirilishi hamda moliyaviy bozorlarning rivojlanganligi davlatning global iqtisodiy raqobatbardoshligini belgilovchi hal qiluvchi omillar hisoblanadi. So'nggi o'n yilliklarda Sharqiy

4 Manba: JIE, Heritage Foundation, UNCTAD ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Yevropa, Janubi-Sharqiy Osiyo va Baltika mamlakatlari tajribasi investitsiyalarni jalb qilish uchun zarur bo'lgan institutsional islohotlarning murakkab, ammo samarali mexanizmlarini ochib bermoqda. Mazkur tajriba O'zbekiston uchun ham muhim va amaliy saboqlarni taklif etadi.

Sharqiy Yevropada, xususan Gruziya, Estoniya va Polsha misolida investorlarni jalb qilishning eng muhim omili sifatida samarali va soddalashtirilgan regulativ muhit tan olingan. Gruziya 2005–2015-yillar davomida Doing Business reytingida eng katta sakrashni amalga oshirgan bo'lib, tadbirkorlikni boshlash, soliqlarni to'lash va shartnomalarni ijro etish jarayonlarini tubdan optimallashtirdi. Bunda asosiy e'tibor huquqiy tizimning soddaligi va uning amaliyotdagi barqarorligiga qaratildi. O'zbekiston uchun ushbu tajriba shuni ko'rsatadiki, huquqiy normalarning mavjudligi o'z-o'zidan yetarli emas, balki ularning amaliyotda to'liq va izchil ishlashi real investitsion natijalarga olib keladi.

Janubi-Sharqiy Osiyo tajribasi, xususan Singapur va Vyetnam misolida, investitsiyalarni jalb qilishda institutsional samaradorlik hamda korrupsiyaga qarshi qat'iy siyosatning o'rni alohida ta'kidlanadi. Singapurda investorlar huquqlarining himoyasi eng yuqori darajada ta'minlangan bo'lib, barcha tartib-taomillar to'liq raqamlashtirilgan. Vyetnam esa investitsiyalarni jalb qilishni xalqaro savdo integratsiyasi, eksportga yo'naltirilgan ishlab chiqarish va maxsus iqtisodiy zonalar orqali kuchaytirdi. Ushbu tajriba O'zbekiston uchun shuni anglatadiki, shaffof boshqaruv va raqamli davlat xizmatlari investitsiya oqimining barqarorligini ta'minlaydi, korrupsiyani kamaytiradi hamda bozor mexanizmlarini mustahkamlaydi.

Baltika davlatlari — Estoniya, Latviya va Litva tajribasi investitsion muhitni yaxshilashda raqamli iqtisodiyotning ahamiyati qanchalik yuqori ekanini yaqqol namoyon etadi. Estoniya tomonidan joriy etilgan e-hukumat modeli nafaqat davlat xizmatlarini tezlashtirdi, balki ichki va tashqi investorlar uchun maksimal darajada ochiqlikni ta'minladi. Ushbu tajriba O'zbekiston uchun raqamli transformatsiya jarayonini jadallashtirish zarurligini ko'rsatadi. Raqamlashtirilgan xizmatlar ruxsatnoma, soliq, bojxona va sud jarayonlarining shaffofligini oshirib, investitsiya xavflarini sezilarli darajada pasaytiradi.

Xalqaro tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, investitsiyalarni jalb qilishda huquqiy barqarorlikning uzoq muddatli kafolatlari, mulk huquqlarining daxlsizligi va nizolarni tezkor hal etish tizimi asosiy omillar sirasiga kiradi. Shveysariya, Germaniya va Koreya Respublikasi bu borada yaqqol misol bo'la oladi. Mazkur davlatlarda investorlarga taqdim etiladigan kafolatlar nafaqat qonun hujjatlarida, balki sud tizimi, arbitraj mexanizmlari va mustaqil tartibga soluvchi organlar faoliyati orqali mustahkamlangan. O'zbekiston uchun ushbu tajriba investorlarning xavfsizlik hissini kuchaytirishning eng ishonchli yo'li sud tizimining mustaqilligini ta'minlash va huquqiy himoya mexanizmlarining ishonchligini oshirish ekanini anglatadi.

Shuningdek, xalqaro tajriba investitsion muhitning ijobiy baholanishi global reytinglarda yuqori ko'rsatkichlarga erishish bilan bevosita bog'liqligini ko'rsatadi. Rivojlangan davlatlarda reytinglar hukumat siyosatini baholashning muhim vositasi bo'lib, amalga oshirilayotgan islohotlarning yo'nalishini belgilashda xizmat qiladi. O'zbekiston uchun ham Doing Business, GCI va EFI indekslarining tahlili islohotlar ustuvor yo'nalishlarini aniqlashda muhim indikator hisoblanmoqda. Ushbu reytinglar metodologiyasi davlat tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlarning real ta'sir doirasini baholash va investitsiyalar uchun raqobatbardosh sharoitlarni shakllantirish imkonini beradi.

Umuman olganda, xalqaro tajriba O'zbekiston uchun quyidagi asosiy saboqlarni ilgari suradi: huquqiy barqarorlikni ta'minlash, sud tizimi mustaqilligini kuchaytirish, raqamlashtirilgan boshqaruv tizimiga o'tishni jadallashtirish, korrupsiyaga qarshi qat'iy siyosat yuritish, tartibga solish yukini minimallashtirish hamda investorlarga aniq va ishonchli kafolatlar beruvchi institutsional mexanizmlarni mustahkamlash. Ushbu yo'nalishlar O'zbekistonning investitsion jozibadorligini oshirish, global iqtisodiy tizimda raqobatbardosh o'rin egallash va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda strategik ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston Respublikasining investitsion huquqiy siyosati global reytinglar kontekstida chuqur tahlil qilindi va quyidagi xulosalarga kelindi:

- Birinchidan, mamlakatda 2016-2024-yillar davomida investitsion muhitni yaxshilash bo'yicha keng qamrovli normativ-huquqiy islohotlar amalga oshirildi. 150 dan ortiq normativ-huquqiy hujjat qabul qilindi va bu Doing Business reytingida 87-o'ringdan 69-o'ringa ko'tarilishga olib keldi;
- Ikkinchidan, eng katta yutuqlar biznesni soddalashtirish, soliq yukini kamaytirish va raqamlashtirish yo'nalishlarida erishildi. Shu bilan birga, sud tizimining mustaqilligi, korrupsiya darajasi va innovatsion salohiyat bo'yicha hali ham jiddiy muammolar saqlanib qolmoqda;
- Uchinchidan, xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, yuqori natijalarga qat'iy davlat irodasi, radikal islohotlar va doimiy monitoring asosida erishiladi. Gruziya va Singapur tajribasi bu holatni yaqqol tasdiqlaydi;
- To'rtinchidan, O'zbekiston Global Competitiveness Index va Economic Freedom Index reytinglarida yanada yuqori o'rinlarni egallashi uchun sud tizimini isloh qilish, kadrlar tayyorlash tizimini zamonaviylashtirish,

innovatsion ekotizimni shakllantirish hamda mintaqaviy moliyaviy markazga aylanish strategiyasini izchil amalga oshirish zarur;

- Beshinchidan, normativ-huquqiy bazani takomillashtirish jarayonida nafaqat yangi qonunlarni qabul qilish, balki ularni samarali amalga oshirish mexanizmlarini yaratish, ijrosini nazorat qilish va doimiy ravishda takomillashtirib borish muhim ahamiyat kasb etadi.

Ushbu tadqiqotda ishlab chiqilgan tavsiyalar O'zbekiston investitsion muhitini xalqaro standartlarga muvofiq yanada yaxshilash va mamlakatni mintaqaviy investitsiya markaziga aylantirish uchun ilmiy asos yaratadi. Kelgusi tadqiqotlarda alohida sektorlar, jumladan IT, turizm va qishloq xo'jaligi yo'nalishlarida investitsion huquqiy siyosatni yanada chuqurroq o'rganish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. <https://lex.uz/docs/-3107036>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-sonli "“Raqamli O'zbekiston — 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>
3. O'zbekiston Respublikasining 2012-yil 24-sentyabrdagi "Xususiy mulkni himoya qilish va mulkdorlar huquqlarining kafolatlari to'g'risida”gi O'RQ-336-son Qonuni. <https://lex.uz/docs/-2055680>
4. World Bank Group. Doing Business 2020: Comparing Business Regulation in 190 Economies. Washington, DC: World Bank, 2020.
5. World Economic Forum. The Global Competitiveness Report 2024. Geneva: WEF, 2024.
6. Heritage Foundation. 2024 Index of Economic Freedom. Washington: Heritage Foundation, 2024.
7. Demirgüç-Kunt A., Levine R. Finance and Growth: Theory and Evidence // Handbook of Economic Growth. 2018. Vol. 1. P. 865-934.
8. Kaufmann D., Kraay A. Worldwide Governance Indicators. World Bank Policy Research Working Paper. 2020. No. 5430.
9. Xodiev B.X. O'zbekiston Respublikasida investitsion muhitni yaxshilashning huquqiy asoslari. Toshkent: TDYU, 2019. 156 bet.
10. Sharipov Sh.Z. Xususiy mulk huquqlarini himoya qilishning konstitutsiyaviy-huquqiy asoslari. Toshkent: Adolat, 2020. 224 bet.
11. Mahmudov N.M. Raqamli iqtisodiyotga o'tishning iqtisodiy-huquqiy masalalari // Iqtisodiyot va huquq jurnali. 2021. №3. 45-52 betlar.
12. Transparency International. Corruption Perceptions Index 2023. Berlin: TI, 2023.
13. UNCTAD. World Investment Report 2024. Geneva: United Nations, 2024.
14. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati. Toshkent: DSQ, 2024.
15. Acemoglu D., Robinson J.A. Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty. New York: Crown Publishers, 2012.
16. North D.C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
17. Rodrik D., Subramanian A., Trebbi F. Institutions Rule: The Primacy of Institutions Over Geography and Integration in Economic Development // Journal of Economic Growth. 2004. Vol. 9. No. 2. P. 131-165.
18. La Porta R., Lopez-de-Silanes F., Shleifer A., Vishny R.W. Law and Finance // Journal of Political Economy. 1998. Vol. 106. No. 6. P. 1113-1155.
19. Glaeser E.L., La Porta R., Lopez-de-Silanes F., Shleifer A. Do Institutions Cause Growth? // Journal of Economic Growth. 2004. Vol. 9. No. 3. P. 271-303.
20. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Moliyaviy barqarorlik hisoboti. Toshkent: MB, 2024.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>